

Nógv er gjørt, men nógv er eftir

Á økisfundinum hjá Javna í Suðuroy herfyri vóru høvuðsevnini skúlin og hin menningartarnaði, sambýli, hugburður hjá fólki mótvegis menningartarnaðum fyrr og nú og happing

Orsakað av tekniskum mistaki kom storri parturin av greinini ikki við í blaðið týsdagin. Vit biðja lesararnar umbera okkum.

96 - Ár teirra menningartarnaðu í Føroyum

Er tað etiskt rætt at geva kvinnum tilboð um fosturvatskanningar? Hvar eru rættindini hjá teimum brekaðu?, spurdi Karin S. Djurhuus, heilsusystir í Vági

Øll brek sitt heim

Emily Berg í Hvalba, økisnevndarlimur í Javna, mintist aftur á farna tíð. Hon nevndi, hvussu nógv tíðin er broytt og hvussu nógv er gingið framá.

—Fyrr skuldu menningartarnaði av landinum, børn vóru send niður, foreldrin hövdu sjáldan møguleika at vitja tey. Ferðasambandið var ikki sum í dag, og pengar vóru ikki til vitjunarferðir. Tað man hava verið ringt at vita sær, at børnini komu ikki heim aftur.

Emily segði, at tað var ein lukkuligur dagur, tá ið sonur hennara fekk pláss á bústovninum í Vági. Kortini var tað við blandaðum kenslum, hon fór frá honum aftur fyrsta dagin.

—Eg eri tó sloppin undan tí ampa at hugsa um, hvat verður av honum, tá ið eg ikki orki meiri sjálv. Og hóast alt havi eg verið heppin og fingið góða hjálp frá familjuni.

Emily segði, at nú má arbeiðast fyrri, at øll brek fáa sitt eigna heim í Suðuroynni. Emily endaði við orðunum, at fyrri seg var ein dreymur gingin út og ein bøn hoyrd.

Nógv er komið, men nógv varð

Karin Strøm, heilsusystir í sunnaru helvt av Suðuroynni, byrjaði við orðunum, at hóast enn vantar nógv, so er eisini nógv komið á mál. Hon mintist aftur á ein

Anna Elisabeth Strøm er økisumboð hjá Javna í Suðuroynni. Hon segði, at 1996 verður eitt minniligt ár hjá teimum menningartarnaðu í Suðuroy

mann, sum hevði havt til arbeiðis at fylgja teimum menningartarnaðu umborð á Tjaldrið, tá ið tey fyrr vóru send niður. Foreldur og onnur avvarðandi komu ikki umborð, tí so fór skilnaðarletan at gerast ov torfør. Maðurin segði, at hetta var einki ynskiarbeiði, hann skilti væl sorgina og sakin bæði hjá teimum sum fóru og teimum, sum sótu eftir. Karin segði, at sjálv hevði hon eina mostir, sum 12 ára gomul fór av landinum. Hana kendi hon bara av bílötum í dag, tí mostirin kom ongantíð aftur.

Karin greiddi frá dagliga arbeiði sínum, sum umfatar kanningar av skúlabørnum frá 1. - 9. flokk. Hon kannar eygu og oyru, tosar við børnini og upplýsir tey um heilsu, trivnað, happing, reinføri, matvanar, búning, seksuallæru, fyrirbygging móti rúсандi evnum, kynsjúkum og Aids.

Um hon finnr eitt barn, sum hon metir hevur stuðul fyrri neyðini, tosar hon við flokslærara og foreldur. Úrslitið kann so vera, at søkt verður eftir stuðli til barnið antin gjøgnum Landskúla-fyriristignina ella barnaverndina. Karin greiddi eisini frá, at nú verða børn kannaði av serlærara hált ár fyri skúlabyrjan at vita, um tey eru skúlabúgvín.

Viðhvørt verður avgjørt at útseta skúlabyrjanina eitt ár, so er møguleiki at fáa stuðulsfólk til barnið í Stuðulsstovu í Vági. Serlærari og psykologur verða eisini nýttir í hesum sambandi.

Karin kannar eisini nýføðingar. Fyrsta liviárið

vitjar hon børnini 7- 10 ferðir, og møguleiki er eisini at hittast í foreldrabólkum 3-4 ferðir árliga. Karin sigur, at heldur hon okkurt barn hava serligan tørv, avtalar hon við mammuna at vitja barnið seinni aftur og fylgja tí nærri. Hon leggur dent á at tosa við foreldrin um stimbran, mat, svavn, systkin, samveru og kærlleika til barnið.

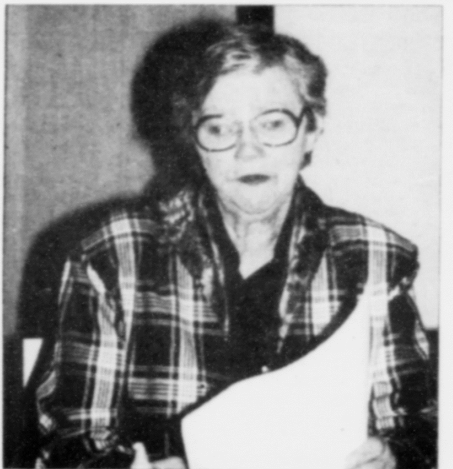
Tey børnini, Karin hevur ringast at koma í samband við, eru tey millum 2-7 ára aldur. Tibetur eru flestu foreldur so at sær komin, at halda tey okkurt verða áfatt við barninum søkja tey sær sum oftast hjálp í dag. Børn undir skúlaaldrum, um brekið er fysiskt ella psykiskt verða aloftast víst til Stuðulsstovuna, har foreldur og fakfólk samráðast um, hvussu teirra barn kann hjálpast á besta hátt.

Karin setir spurnartekin við rættin til fosturvatsrøynir, um tað er etiskt rætt, serliga tá ið tosað verður um javnstøðuløg og líkarett. Hvar er rætturin hjá teimum menningartarnaðu?

Karin segði víðari, at hennara hugsan um børn við serligum tørv, er, at tey skulu fáa teir møguleikar, sum eru best fyrri tey og foreldur teirra. Tey skulu hava møguleika at vera í heiminum ella í heimaumhvørvinum og har fáa tað hjálp, sum krevst. Karin vísti til

Skúlin lærir seg at taka sær avbjóðingar á seg, sum eru, segði Martin Eidesgaard, skúlastjóri á Tvøroyri.

Hjá mær er ein dreymur gingin út og ein bøn hoyrd, segði Emily Berg í Hvalba. Sonur hennara varð lagdur inn á Landsjúkrahúsið. Hadaði varð hann fluttur til Danmarkar, uttan at hon visti av tí. Hon fekk tað at vita eina viku eftir, at hann var farin. Hetta var ikki fyrri 100 árum síðani, men fyrri bara 30 árum síðani, miðskeiðis í sektiárunum.

Lættari til brekað enn til menningartarnað

Martin Eidesgaard, skúlastjóri á Tvøroyri, byrjaði við at ynskja til lukku við sambýlinum í Vági. Hann vónaði at hetta fór at vera tí

LAGT TIL RÆTTIS:
AKI BERTHOLDSEN

Uml. 40 fólk vóru á fundi, sum var í gistingarhúsinum í Øravík.

Fundurin var skipaður soleiðis, at fyrst vóru frágreiðingar frá fólki, sum umboðaðu ymisk øki í samfelagnum, sangur og at enda tjak.

Minniligt ár

Anna Elisabeth Strøm í Vági, nevndarlimur í økisnevndini hjá Javna í Suðuroy, legði fyrri við stuttari frágreiðing um arbeiðið hjá Javna, sum í ár verður 25 ár. Í hesum sambandi hevur Føroya Landsstýri skýrt árið -96 sum ár teirra menningartarnaðu.

Anna Elisabeth segði, at hetta var árið at minnst tey, sum fyrr noyddust av landinum, at heiðra tey, sum stovnaðu Javna og at frøast um tey, sum nú kunnu vera her.

Í Suðuroynni verður árið minniligt, tí í ár er fyrsti bústovnurin fyrri menningartarnaðum tiki í nýtslu. Bústovnurin er í Vági og har er rúm fyrri 4 búfólkum.

Eisini er møguleiki fyrri uml. etting. Hetta biðir eina vón fyrri avvarðandi at menningartarnaðum, at tá ið tey leggjast frá, er vón fyrri, at onnur taka hond um teirra kæru, sum ikki eru før fyrri at klára seg uttan hjálp.